

chybnily vliv jazyka na deklaraci příslušnosti k určitému národnímu celku na území, kde se úzce stýkají dva tak blízké příbuzné jazyky, jako jsou čeština a polština.

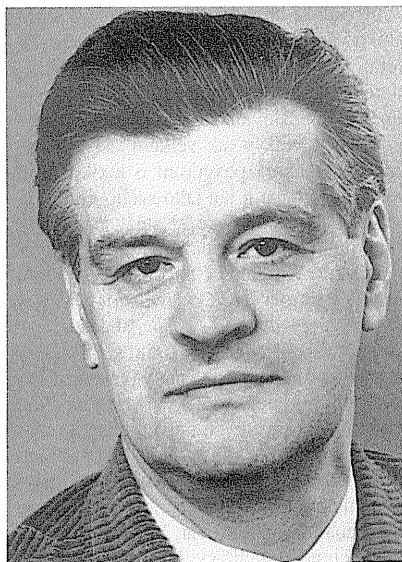
Adolf Kellner neopomíjel ani diachronní perspektivu dialektologické problematiky a pokusil se podat odpověď na otázku původního charakteru východolašského území, přičemž za srovnávací kritérium zvolil pozdní praslovanštinu. Na základě historikosrovnávací analýzy dospěl k závěru, že nářečí zkoumaného území měla původně český charakter, avšak od 12. století se formovala pod kulturním a politickým vlivem polštiny. Kellnerovy výsledky nebyly přijaty vždy souhlasně a vedle vědeckých polemik musel čelit i obviněním z předpojatosti a postranních úmyslů.

Výsledky svých bádání A. Kellner publikoval v monografiích *Štramberské nářečí* (1939) a *Východolašská nářečí* (I, 1946, II, 1949) i v řadě dílčích příspěvků. Během pedagogického působení na Filozofické fakultě sestavil učebnici *Úvod do dialektologie* (1954), podávající základní poučení o národním jazyce a jeho dialekttech. Svě konkrétní badatelské ideje a plány A. Kellner představil ve spise *Stav a úkoly české jazykovědy na Slezsku* (1950); sám se však již nedočkal jejich naplnění. Jako hlavní úkol dialektologie ve Slezsku Adolf Kellner viděl úplný popis gramatické stavby i slovníku slezských nářečí, z něhož by bylo možné těžit při přípravě jazykového atlasu. Přestože představy A. Kellnera a jeho současníků o úkolech české dialektologie zřejmě dosud nebyly beze zbytku uskutečněny, přinejmenším vize vytvoření obsáhlého Českého jazykového atlasu v posledních letech dochází naplnění.

H. ŠINDLEROVÁ

Třicet let od odchodu Bořivoje Nováka

Vzpomenou-li si příslušníci starší generace Filozofické fakulty MU na osobu jejího někdejšího proděkana, děkana a dlouholetého vedoucího katedry ruského jazyka prof. PhDr. Bořivoje Nováka (*11. 7. 1906), pak jim jistě vyvstane před očima statná po-

Bořivoj Novák

stava muže středních let. Těžko je uvěřit tomu, že jsme ho už před časem připomínali jako devadesátníka (sr. *Universitas* 1996, č. 3, s. 27) a že letošního 6. června uplyne 30 let od jeho odchodu.

Mladého studenta češtiny a ruštiny, rodem z Letovic, lákalo v prostředí významných slavistů Filozofické fakulty MU, kam přišel v roce 1926, profesorů Součka, Arna Nováka, Wollmana, Havránka, Trávníčka, především studium literatury. O jeho aktivitě v tehdejších slovanském semináři svědčí dodnes kromě řady kartotéčních listků v Ústřední knihovně fakulty sepsaných jeho rukou také uznání A. Nováka za výraznou spolupráci při autorství *Přehledných dějin literatury české* (1936-39). A přece mu bylo souzeno, aby své úsilí zaměřil posléze na jinou kolej slavistiky: jako jednomu z nemnoha předválečných rusistů a po válce lektorovi češtiny na univerzitě v tehdejší Leningradě mu byl koncem čtyřicátých let svěřen závažný úkol, totiž součinnost při zpracování šestisvazkového *Velkého rusko-českého slovníku* (1952-1964) za vedení L. Kopeckého, B. Havránka a K. Horálka.

Novák se chopil práce s příznačnou akribií a věnoval jí téměř patnáct let svého života. Výsledkem tohoto záměru je dílo, které je ve slovanské lexikografii dosud ojedinelé: jiné slovanské národy rusko-jinojazyčný slovník v tak velkém rozsahu nemají. Kdo nemá povědomí o lexikografii, popřípadě chápe ji jen jako svého druhu řemeslnou práci, dovede si stěží představit, o jak úmornou, vyčerpávající a intelektuálně i časově náročnou činnost šlo (viz o tom např. Novákovu stať *K ekvivalentu v překladovém slovníku rusko-českém*, sb. Studie ze slovanské jazykovědy, P. 1958, s. 359). Přičteme-li k tomu ještě rozsáhlý (časem až třicetihodinový) pedagogický úvazek na obou tehdejších moravských univerzitách, brněnské a olomoucké, kde B. Novák konal řadu let přednášky a semináře z ruské normativní a historické mluvnice, je pochopitelné a je třeba toho jen litovat, že výtežky dlouholeté činnosti, jichž využívají se samozřejmější generace, nemohl pro své časové zaneprázdnění uložit v hojnější míře do individuálních studií.

Novákův odborný zájem se v dalších letech zaměřoval na historii slavistiky a rusistiky. Jako pamětník začátků Masarykovy univerzity zanechal nám však i cenné informace v statích *Slovanská jazykověda na filozofické fakultě v Brně* (SP FFBU A 6/ 1958), *Předválečná jazykovědná rusistika na čl. univerzitách* (Čs. rusistika 1968/5) a n. j. V jeho pozůstalosti lze najít řadu zajímavých dokumentů spjatých s vývojem univerzity v dvacátých i pozdějších letech.

Výrazem Novákova těsného sepětí s osudy fakulty a univerzity se stalo i to, že byl dvakrát zvolen do akademických funkcí: jednou jako proděkan, podruhé jako děkan. Vzhledem k tomu, že šlo o přelom šedesátých a sedmdesátých let, mohou mít současní na zaměření této činnosti různé názory; je však třeba ocenit Novákovu odpovědnost, rozvážnost, osobní takt i odvalu, s níž přistupoval k řešení závažných a mnohdy ožehavých personálních otázek a v níž se nezřídká setkával i s nevolí či kritikou řídících orgánů. Stěží se dnes pravděpodobně najde někdo, kdo by možnou osobní nepřízeň nebo postih připisoval právě

příčině B. Nováka. Podobně se mu i v vedení katedry, jehož se ujal po F. Wollmanovi již v roce 1959, podařilo překonat mnohé administrativní i personální potíže, plynoucí z původního nedostatku vysokoškolských tradic v oboru a z celkové pozdější situace. Ve všech obdobích jeho činnosti se výrazně projevovaly jeho pracovní i lidské vlastnosti: snaha o uvážlivé a věcné posouzení každého problému, přátelský a neformální vztah ke kolegům i studentům, pochopení pro jejich osudy a nesnáze i naprostá osobní nezištnost.

Nám, kteří jsme zažili působení B. Nováka jako studenti a později jako jeho mladší spolupracovníci, zůstane trvale v mysli jeho optimismus a humor, s nímž dovedl překonávat řadu svízelných životních situací. Nevymizí nám z paměti jeho pozoruhodné historky, jimiž mládeži přibližoval se znalostí pamětníka a s vtipem jemu vlastním postavy i figurky brněnského kulturního života předválečných let, úctyhodné osobnosti naši i zahraniční slavistiky a v neposlední řadě i významné události z dějin železnice, ke které měl důvěrný vztah jako syn přednosty stanice na důležité trati. Zbývá nám jen litovat, že náš pamětník už tak dávno a bohužel nenávratně opustil.

S. ŽAŽA

JUDr. Radoslav Vaníček (4. 7. 1910 – 10. 1. 2002)

Více než před rokem, dne 10. ledna 2002, zemřel v Brně jeden z vynikajících absolventů Masarykovy univerzity, erudovaný právník a oblíbený vysokoškolský učitel JUDr. Radoslav Vaníček. I když se narodil v Praze (4. července 1910), pocházel z venkovského prostředí – kořeny jeho rodu z otcovy strany sahají do Jablonného nad Orlicí. Vystudoval reálku v Lipníku nad Bečvou, jeho studijní zájmy však směřovaly do oblasti humanitních věd. Na Masarykově univerzitě navštěvoval přednášky na fakultě lékařské, filozofické a právnické, poněvadž usiloval o co nejvšestrannější vzdělání. Nakonec se však rozhodl pro stu-